

Razumijevanje ibadeta u islamu

Fejsal ibn Džemil Gazavi

6. ševval 1438. po Hidžri / 30. juni 2017.

Sva hvala i zahvala pripadaju Allahu, Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprost tražimo, i Njemu se utječemo od zla naših duša i naših loših djela. Koga Allah uputi, niko ga u zabludu ne može odvesti, a koga On u zabludi ostavi, niko ga na Pravi put ne može uputiti.

Svjedočim da nema boga osim Allaha, Jedinog, Koji druga nema, i svjedočim da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov rob i poslanik, neka je na njega i njegove ashabe Božiji blagoslov i mir. Uzvišeni kaže: "O vi koji vjerujete, bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću i nipošto ne umirite osim kao muslimani!" (Ali Imran, 102); "O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas je stvorio od jedne osobe, od koje je njen par stvorio, a od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. Bojte se Allaha, Čijim imenom jedni druge molite, i čuvajte rodbinske veze. Allah vas, doista, nadzire" (En-Nisa, 1); "O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehе vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao – postići će ono što bude želio" (El-Ahzab, 70–71).

Uzvišeni, u mudroj Objavi, kaže: "Džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi se klanjaju." (Ez-Zarijat, 56)

Ovaj božanski manifest i pojašnjenje potvrđuje da je osnovna svrha stvaranja ljudi i džina i razlog zbog kojeg su stvorena sva stvorenja istinito i iskreno obožavanje Allaha, džellešanuhu, jer je Uzvišeni u ovom ajetu ograničio mudrost stvaranja mukellefa – obveznika na Svoju volju da samo Njega obožavaju i da Mu nikoga i ništa kao druga ne pripisuju.

S ovom misijom Allah, džellešanuhu, poslao je sve poslanike i oni su tome pozivali svoje narode: “Mi smo svakom narodu poslanika poslali: ‘Allahu se klanjajte, a kumira se klonite!’” (En-Nahl, 36)

O vjernici! Svaki musliman treba da zna koja se mudrost krije u tome što ga je Allah stvorio, ali i koji je to ibadet koji Allah traži od nas i kakvo je njegovo poimanje u islamu. Da li je to, kao što vjeruju neki ljudi, puko izvršavanje islamskih obreda, namaza, zekata, posta i hadža, i nema nikakve veze s ponašanjem, moralom i društvenim odnosima?

Rekao je Ibn Tejmijja: “Ibadet je zajednički naziv za sve što Allah voli i čime je zadovoljan od riječi i djela, tajnih i javnih.” Namaz, zekat, post, hadž, iskrena riječ, čuvanje povjerenih stvari, dobročinstvo prema roditeljima, ispunjavanje ugovora, pozivanje na dobro i odvrćanje od zla, borba protiv nevjernika i licemjera, dobročinstvo prema komšijama, jetimima, siromašnima, ljudima i životinjama, dova, spominjanje Allaha, učenje Kur’ana i druga djela spadaju u ibadet.

Ibadet je, također, ljubav prema Allahu i Poslaniku, strah od Allaha, predanost Njemu, iskreno ispoljavanje vjere Njemu, strpljivost u izvršavanju Njegovih propisa, zahvaljivanje Njemu na blagodatima, zadovoljstvo Njegovom odredbom, oslonac na Njega, nada u Njegovu milost, strah od Njegove kazne i sl.

Poštovani vjernici! Svrha čovjekovog postojanja ograničena je isključivo na ibadet – obožavanje Allaha, džellešanuhu, a to znači da ibadet obuhvata cijeli ljudski život. Reкао je Uzvišeni: “Reci: ‘Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, koji nema saučesnika; to mi je naređeno i ja sam prvi musliman’” (El-En’am, 162, 163). Islam je život, i on mora obuhvatati sve aspekte ljudskog života, a ne samo neke njegove dijelove.

Kada je abesinski kralj Nedžaši upitao Džafera ibn Ebu Taliba o islamu, on je prvo govorio o predislamskom životu Arapa, a zatim o promjeni koju su islam i Poslanikov poziv donijeli u njihove živote. Reкао je: “...sve dok nam Allah nije poslao poslanika, jednog od nas, čije su porijeklo, istinoljubivost, povjerljivost i čednost svima bili

dobro poznati. On nas je pozvao da obožavamo Allaha i samo Njemu robujemo, i da odbacimo sve što smo obožavali mi i naši preci, od kamenja i idola; naredio nam je da govorimo istinu, ispunjavamo emanete, održavamo rodbinsku vezu, budemo dobri prema komšijama i sustegnemo se od tuđe časti i krvi, a zabranio nam je razvrat, lažno svjedočenje, jedenje imetka siročeta, potvaranje čestitih vjernica. Naredio nam je da obožavamo Allaha Jedinog i da Mu ne pripisujemo druga, i naredio nam je da obavljamo namaz, dajemo zekat i postimo." (Ahmed)

Navedena predaja nas uči da je pogrešno i neispravno ibadet ograničavati na nekolicinu pobožnih djela, radnji i farzova, i da trebamo vjerovati da će čovjek biti nagrađen za svako djelo koje je učinio iskreno u ime Allaha i kojim traži Njegovo zadovoljstvo, štaviše, to djelo je ibadet koji ga približava Allahu, džellešanuhu.

Zbog toga, ne treba potcijeniti nijedno djelo, bilo ono malo ili veliko.

Kada se osmjehneš svom bratu muslimanu, to je sadaka, i uklanjanje prepreke s puta je sadaka.

Pojam ibadeta obuhvata različite vrste dobrih djela, kao što su stid, lijepo ponašanje i lijep odnos prema ljudima, bratstvo u ime Allaha, iskrenost u govoru, praštanje ljudima, mirenje zavađenih, i druge vrste međuljudskih i društvenih odnosa i relacija.

Ukoliko želimo rasvijetliti grešku onih koji su ibadet ograničili na osnovne vjerske obaveze, farzove, trebamo samo pogledati koliko vremena one zauzimaju u jednom danu i noći i u čovjekovom cjelokupnom životu: namaz zauzima mali dio dana i noći, post zauzima mjesec dana u godini, zekat je obaveza imućnih jednom u godini, hadž je također obaveza imućnih jednom u životu i traje nekoliko dana.

Prema tome, koliko to procentualno iznosi u odnosu na ljudski život? Neznatno.

Da li musliman može ispuniti svoju obavezu ibadeta izvršavajući osnovne vjerske obaveze ako smo već ustanovili da ibadet obuhvata i traje cijeli ljudski život?

O ljudi, musliman koji ima široko poimanje ibadeta svjestan je da svako dobro djelo, pa čak i ono koje nema čistu ibadetsku formu i utemeljenje, može postati ibadet ako je učinjeno s iskrenim nijetom i ako se njime traži Božije zadovoljstvo.

U hadisu koji je muttefekun alejhi, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Svaki dan u kojem sunce izađe obaveza je dati sadaku na svaki zglob u tijelu. Presuditi pravedno između dvojice je sadaka. Pomoći čovjeku da uzjaše na jahalicu ili da podigne na jahalicu svoje stvari je sadaka. Lijepa riječ je sadaka. Svaki korak prema džamiji je sadaka. Skloniti neugodnost s puta je sadaka.”

Štaviše, traganje za nafakom i materijalno skrbljenje o sebi i porodici spada u najveće ibadete za koje će čovjek biti nagrađen ako u njima bude slijedio šerijatske propise i činio ih s plemenitim namjerama. Ka’b ibn Udžra, radijallahu anhu, kazuje da je neki čovjek prošao pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a na njemu su se vidjeli tragovi rada, pa su ashabi kazali: “Allahov Poslaniče, kad bi ovaj čovjek upotrijebio svoju snagu na Allahovom putu, u džihadu?” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Ako je izašao iz svoje kuće kako bi se pobrinuo za svoju malu djecu, on je na Allahovom putu; ako je izašao iz svoje kuće kako bi se pobrinuo za svoje stare roditelje, on je na Allahovom putu; ako je izašao iz svoje kuće kako bi se pobrinuo za sebe i svoje potrebe, on je na Allahovom putu, a ako je izašao radi rijaluka i hvalisanja, on je na šejtanovom putu.” (Taberani)

Čak i dozvoljene, mubah stvari, i stvari koje činimo kao ljudska bića, iz prirodne potrebe, mogu biti ibadet za koji ćemo biti nagrađeni, ako ih činimo s iskrenim nijetom. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Svaki od vas ima nagradu i za intimni odnos sa svojom suprugom.” Ashabi su upitali: “Allahov Poslaniče, zar će jedan od nas biti nagrađen kada zadovolji svoju strast?” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: “Ne mislite li da bi bio grešan kada bi strast zadovoljio na nedozvoljen način? Isto tako, kada to čini na dozvoljen način, za to će dobiti nagradu.” (Muslim)

Ovaj hadis je dokaz da dozvoljene stvari postaju ibadetom ako ih činimo s plemenitim i iskrenim nijetom.

Ono što bi se, također, moglo navesti kao potvrda prethodne tvrdnje jeste slučaj kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio Sa'da ibn Ebu Vekkasa, radijallahu anhu, na samrti, i rekao mu: “Nećeš potrošiti ništa iz svog imetka, želeći time Allahovo lice, a da nećeš biti nagrađen za to, pa čak i za zalogaj hrane koji staviš u usta svojoj supruzi.” (Muslim)

Imam Nevevi rekao je: “Iz hadisa se razumije da dozvoljena stvar, kada se njome želi Božija nagrada, ima status pokornosti Allahu, džellešanuhu, za koju će čovjek biti nagrađen.”

To se posebno razumije iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: “...pa čak i za zalogaj hrane koji staviš u usta svojoj supruzi”, jer je supruga jedna od najposebnijih dunjalučkih blagodati, čovjekov užitak i zadovoljstvo, i ako joj njen suprug stavi zalogaj hrane u usta, on to obično radi s ciljem da je razveseli i da ostvari poseban odnos s njom, što je, u suštini, daleko od ibadeta i pobožnog djela, no i pored toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavještava nas da će Allah za to nagraditi supruga koji tim činom želi Božiju nagradu.

Blaže situacije od ove preče su za postizanje Božije nagrade ako se njima, zaista, želi Božija nagrada. Ako čovjek uradi stvar koja je u osnovi mubah – dozvoljena, s nijetom postizanja Božije nagrade, imat će nagradu za to djelo, kao što je u slučaju uzimanja hrane s nijetom jačanja tijela za ibadet, ili spavanja s nijetom odmora tijela za noćni namaz, ili intimnog odnosa sa suprugom s nijetom čuvanja od harama, ispunjavanja supruginog prava na odnos i stjecanja hairli potomstva.

Poštovani vjernici! Naši temeljni izvori u razumijevanju i tumačenju ibadeta su Kur'an i sunnet, a njegov praktični obrazac su Poslanikovi ashabi, radijallahu anhum, koje je on odgojio, i koji su dosegli značenje riječi Uzvišenog: “Džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi se klanjaju” (Ez-Zarijat, 56), i koji su iz ovih riječi razumjeli da je ibadet svrha ljudskog postojanja i da musliman, kroz različite aspekte života,

zapravo izvršava ibadet Allahu, džellešanuhu, i da su dva šehadeta, namaz, zekat, post i hadž, okosnica ibadeta i njegovi temelji, ali nisu kompletan ibadet nego njegove “opskrbne stanice” koje im pomažu u izvršavanju ostalih vrsta ibadeta koje obuhvataju cijeli njihov život. Ovakvo njihovo razumijevanje ibadeta izgradilo je kod njih osjećaj jednake odgovornosti prema svakom poslu i vadžibu koji rade, bio to namaz, ili brak, ili stjecanje nafake, ili traženje znanja ili izgradnja zemlje.

Na isti način i mi trebamo razumijevati ibadet, i osjećati da smo u ibadetu i *itaatu*, pokornosti Allahu, džellešanuhu, kada učimo korisno znanje, i kada tragamo za nafakom, i kada izgrađujemo zemlju, i kada jedemo, pijemo i spavamo, i kada se odmaramo, i kada se igramo sa svojom djecom, i kada idemo u kupovinu, i kada trošimo imetak na porodicu i djecu, i kada održavamo rodbinske i komšijske veze, i kada ispunjavamo potrebe ljudi, i u svim ostalim aspektima života. Nikada ne smijemo gubiti iz vida ovu činjenicu, da smo u ibadetu, šta god radili i gdje god bili, i naš osjećaj treba biti jednak i kada obavljamo namaz i kada izvršavamo svoje svakodnevne obaveze. U tom kontekstu Muaz, radijallahu anhu, rekao je: “Ja i spavam i bdijem noću u namazu, i nadam se nagradi za spavanje kao što se nadam nagradi za bdijenje, noćni namaz.” (Buhari)

Dakle, Muaz je prilikom odlaska na spavanje imao nijet da prikupi snagu za noćni ibadet, i zato je očekivao nagradu za njega. Rekao je Ibn Hadžer, Allah mu se smilovao: “Ovim riječima želio je kazati da je očekivao je nagradu za odmor kao i za umor, jer odmor koji pomaže čovjeku u ibadetu ima status dobrog djela kojim se postiže Allahova nagrada.”

Cijenjeni vjernici! Ideologija odvajanja vjere od svakodnevnog života negativno je utjecala na mnoge ljude. Ibadet je potisnut iz društvenog, ekonomskog, akademskog i svih ostalih aspekata ljudskog života, i smješten je u tijesne džamijske okvire. Isključena je bilo kakva veza između vjere i dunjalučkih poslova. Neki ljudi počeli su gledati na islamske obrede: namaz, post, zekat i hadž, kao na cjelokupan i zaokružen sistem ibadeta, koji se traži od muslimana, i kada se on izvrši, time je izvršena obaveza

ibadeta, i niko nema pravo zahtijevati više od toga. Ako pokušaš ljude podsjetiti na njihove obaveze prema Allahu, oni ti kažu: "Šta želiš od nas? Klanjamo, dajemo zekat, postimo i obavljamo hadž? Zar postoje druge obaveze?" Nema sumnje da je ovakvo razumijevanje ibadeta pogrešno i devijacija samo po sebi.

Uzvišeni kaže: "...i sve dok si živ, Gospodaru svome se klanjaj!" (El-Hidžr, 99), čime nam ukazuje na to da je čovjek dužan da se klanja svome Gospodaru sve dok mu ne dođe smrt, u koju je čvrsto ubijeđen. Rekao je Kurtubi: "Značenje ajeta je da ibadet traje cijeli ljudski život, kao što je rekao dobri Allahov rob: '...i učinit će me, gdje god budem, blagoslovljenim, i naredit će mi da dok sam živ molitvu obavljam i milostinju udjeljujem'" (Merjem, 31)."

Poštovani vjernici! Svi mi dužni smo da obožavamo Allaha sve do svoje smrti i Dana susreta s Njim, i da ustrajemo u izvršavanju Božijih propisa, pokoravajući se tako riječima Uzvišenog: "Ti idi Pravim putem, kao što ti je naređeno, i nek tako postupe i vjernici koji su uz tebe, i objesni ne budite" (Hud, 112).

Zuhri prenosi da je Omer ibn Hattab proučio ajet: "Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah' – pa poslije ostanu pri tome" (Fussilet, 30) i kazao: "Oni su, tako mi Allaha, ostali dosljedni u pokornosti Allahu i nisu skretali s puta kao što skreće lisica." Sufjan es-Sekafi kaže: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, reci mi o islamu ono što više nikog poslije tebe, neću pitati.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Reci: 'Ja vjerujem u Allaha' i ustraj u tome.'" (Muslim)

Kakva samo počast čeka one koji ustraju u Allahovoj vjeri: "Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah' – pa poslije ostanu pri tome – dolaze meleki: 'Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan.'" (Fussilet, 30)

Čovjek treba ustrajati na putu prema svom Gospodaru, biti iskren u svojim djelima, ne vezivati svoj ibadet za određeno vrijeme, mjesto ili osobu, i ostati dosljedan svojim vjerskim principima u svim situacijama. Ebu Bekr, radijallahu anhu, održao je najbolju lekciju muslimanima o ustrajnosti na Pravom putu, kada je poslije Poslanikove smrti došao među ashabe i kazao: "Ko je obožavao Muhammeda, neka

zna da je Muhammed umro, a ko je obožavao Allaha, neka zna da je Allah živ i da ne umire”, a zatim je proučio kur’anske ajete: “Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti.” (Ez-Zumer, 30); “Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi” (Ali Imran, 14).

Veliki ljudi su odgajani u okrilju ovog uzvišenog principa. Urva, Allah mu se smilovao, rekao je: “Obaviješteni smo da su neki ljudi, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem umro, plakali i govorili: ‘Tako nam Allaha, voljeli smo da smo mi umrli umjesto njega, jer se bojimo iskušenja poslije njega’, pa im je Ma’n ibn Adi kazao: ‘A ja, tako mi Allaha, ne bih volio da sam umro prije njega, jer želim vjerovati u njega mrtvog kao što sam vjerovao u živog.’”

Ono čega se, također, trebamo čuvati jeste poništavanje dobrih djela grijehom. Uzvišeni kaže: “I ne budite kao onā koja bi svoju pređu raspela kad bi je već bila čvrsto oprela.” (En-Nahl, 92)

Ovaj ajet govori o ženi koja je započinjala svoju pređu ujutro, i cijeli dan prela, i kada bi kasno uvečer skoro završila pređu, ona bi je rasplela, i tako je činila svaki dan.

Allah, džellešanuhu, upozorava nas da mi ne budemo poput ove žene tako što ćemo svoja dobra djela upropastiti, “rasplesti” nakon što smo ih čvrsto “opreli”, čineći grijeh koji će ih poništiti i oduzeti im bereket. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, utjecao se Allahu, džellešanuhu, od “havra” nakon “kevra”, tj. povratka iz imana u nevjerovanje i iz pokornosti u grijeh.

Vjernici, čuvajte svoja djela, i ne upropaštavajte ih grijesima, ustrajte u pokornosti Allahu, džellešanuhu, i čišćenju i odgajanju svojih duša. Činite dobra djela i ustrajte u tome.

Jedna od Allahovih blagodati prema ljudima, za koju je On pripremio veliku nagradu, jeste post šest dana ševvala. Muslim bilježi od Ebu Ejjuba el-Ensarija da je

“KOLIKO GOD ZNAČAJNA ULOGA HATIBA BILA ZA USPJEH NJEGOVE HUTBE,
NIŠTA MANJE NE ZAOSTAJE NI ODABIR TEME, ODNOSNO MATERIJE
KOJU TOKOM HUTBE ELABORIRA.” (PREPOROD)

HUTBE

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko isposti ramazan i šest dana ševvala, imat će nagradu kao da je cijelu godinu postio.”

Allah podario meni i vama blagoslov u časnom Kur'anu, i okoristio mene i vas njegovim ajetima i mudrom opomenom.

Rekoh ovo i od Allaha Uzvišenog tražim oprost za sebe i vas, a tražite i vi, On mnogo prašta i milostiv je.

